

Iisalmen maaseudun kulttuuriympäristöjä

Maastokierroksia vuonna 2021

Sisällys

Johdanto.....	3
Heinäkuu.....	4
14.7.2021.....	4
15.7.2021.....	5
Syyskuu.....	8
8.9.2021.....	8
28.9.2021.....	16
Lokakuu	26
21.10.2021.....	26
Yhteenveto.....	31
Nähdystä paikoista keskeisimpinä nousi seuraavat.....	31
Jatkotutkittavaa.....	31
Idealistaa seuraaville kierroksille kohteiksi	31
EI JULKISTA TIETOA!	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Johdanto

Tämän vapaamuotoisen raportin on kirjoittanut maisema-arkkitehtiopiskelija, Aino Nissinen Aalto-yliopistosta. Valmistuin keväällä 2021 tekniikan kandidaatiksi maisema-arkkitehtuurin pääaineesta, ja toimin kesän 2021 ajan Iisalmen kaupungilla kaavoitusyksikössä maisema-arkkitehtiharjoittelijana.

Teimme kaavoituspäällikkö Sari Niemen ja historioitsija Jaana Luttisen kanssa Iisalmen maaseudulla maastokierroksia kartoittamassa tärkeitä maisemia kesän ja syksyn 2021 aikana. Tämän raportin tarkoituksena oli koota tekemämme maastokierrokset tallentamalla sekä teknistä että ajatuksellista materiaalia. Raportti sisältää valokuvia ja karttoja paikoista, joissa kävimme. (Kierroksilta ottamiani valokuvia löytyy lisää K: asemalta, Aino Nissinen -> kansio: "Valokuvia maaseudun kierroksilta 2021".)

Nähtyjä paikkoja kertyi hyvin runsaasti ja tähän raporttiin olen koonnut niistä tärkeimpiä. Tekstissä kerron siis sekä kierroksilla syntyneitä yhteisiä näkemyksiämme maisemista sekä niiden jälkeenkin nähdystä paikoista syntynyttä omaa pohdintaani näin maisema-arkkitehtuuria opiskelevan näkökulmasta.

Raportin lopusta löytyy yhteenveto sekä idealistausta jatkoselvittämisen kohteista.

Aino Nissinen / 23.12.2021

Heinäkuu

14.7.2021

Ennen varsinaisia tarkemmin suunniteltuja maastokierroksia kävimme heinäkuussa kartoituskierroksella Sarin kanssa Pörsänmäen, Pölönmäen ja Hernejärven suunnilla. Kierroksilla näkemämme perusteella heräsi tarve maastokierrosten jatkamiselle ja idea kysyä niille avuksemme Jaanaa.

Pölönmäki

Kuva 1 Pölönmäentien maisemaa. Pölönmäentie 122 paikkeilla.

Pörsänmäki

Kuva 2 Salomaa mäen päällä Pörsänmäellä. Salomaantien varrella.

Kuva 3 Salomaan pärepintainen aittarakennus, joka on tämänhetkisen tiedon mukaan 1800-luvulta. Kuva otettu Salomaantien varrelta.

15.7.2021

Pölönmäen ja Pörsänmäen kierrosten jälkeen kävimme Hernejärven rannoilla, Hernesaaressa ja Pitkäkoscilla.

Kuva 4 Hernejärvelle ajaessa kävimme entisen Niemisen koulun pihassa.

Hernejärvi

- Hernesaaren ympäristö ja koko Hernejärven rantojen seutu ovat kaunista järvi- ja peltomaisemaa.
- Inventoituja kohteita on jonkin verran Hernejärven ympäristössä (12, 14, 110...), mutta Hernejärvellä voisi olla arvokas maisema-aluetta? Millä rajauksella?

Pitkäkoski

- Pitkäkosken maisemassa on jylhää tunnelmaa.

Kuva 5 Hernejärven koulu.

Honkakoskentie

- Honkakoskentieltä avautuu avarat näkymät idän ja etelän suuntaan jokilaaksoa ympäröiville pelloille.

Kuva 6 Kuva otettu Korpelan pihatieltä idän suuntaan. Honkakoskentie kulkee kuvan keskellä.

Ala-Varpasen eteläinen niemenkärki

- Ala-Varpasen niemi oli metsän reunustamaa pienipiirteistä peltomaisemaa.

Syyskuu

8.9.2021

Nerohvirta

- Nerohvirralla kävimme inventoiduissa kohteissa Tikkalanranta (inventointinumero 54) ja Kyrö (inventointinumero 109).
- Tikkalanranta sijaitsee Lampaanjärven avoimessa, loivassa rantamaisemassa peltujen keskellä. Nerkoonniementietä kohti suorassa kulmassa olevaa Tikkalanrannan pihatietä lähestyessä maisema on avointa ja laajaa. Pihapiiriä hiljalleen lähestyessä alhaalla rannassa oleva pihapiiri ja sen taustalla oleva järvi luovat yhdessä vaikuttavan saapumisen tunnelman. Tikkalanrannan pihapiiri on yhtenäinen ja hyvin hoidettu, vanhoja lehtikuusia on talon emännän mukaan kaadettu ja uusia puita istutettu. Pihapiiristä katsoen aittojen taakse tulosuuntaan päin metsäisen mäen näkymä on vastakohtainen ja vaikuttava pari rannan puoleiselle näkymälle.

Kuva 7 Tikkalanranta.

- Kyröön saapuminen oli hieno myös ja tapahtui hyvin eri tavalla kuin Tikkalanrannalle: pitkin kaartelevaa hiekkatietä tiheän kuusimetsän lomassa.

Kyröön ei löydy sattumalta, vaan se on hyvin piiloutunut kuusimetsätien taakse. Pihaan saapuessa avautui viehättävä, hieno kokonaisuus: vanha asuinrakennus talousrakennuksineen ja runsas (vähemmälle hoidolle jäänyt?) pihapiirin kasvillisuus. Koimme, että kyseessä on hieno paikka ja pihapiiri, jossa on säilynyt autenttinen tunnelma. ”Sopisi melkein suoraan lavasteeksi vanhaan aikaan sijoittuvan elokuvaan.”

- Nerohvirralla näkemämme ei tuntunut ainakaan vielä tällä kierroksella muodostavan maisemallisesti yhtenäistä kokonaisuutta tai kokemusta. Tässä voisi olla jatkotutkimisen paikka. Pohdimme kuitenkin, että ainakin paikallista arvoa Nerohvirran maisemilla ilman muuta on. Nerohvirralta pohjoisrannat jäivät nyt tällä kierroksella näkemättä - ne voisi jatkoselvittelyissä käydä katsomassa ja näin käsitys Nerohvirrasta kokonaisuutena tarkentuisi ja täydentyisi.

Pölönmäki

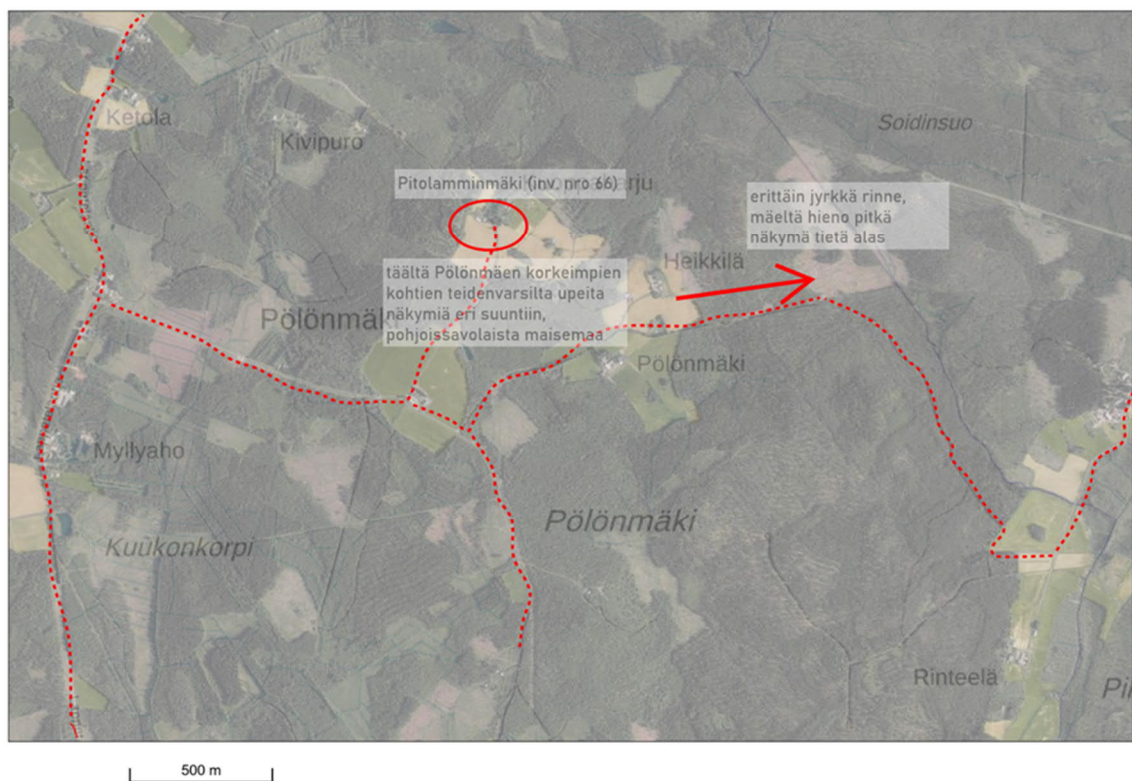
- Pölönmäen korkean mäen päältä avautui upeita metsäisiä mäkimaisemia, jotka kertovat tarinaa kaskikulttuurista ja väljästä asutuksesta – ”oikein pohjoissavolaista maisemaa”. Ajoimme yksityistietä, jolta oli huikea pudotus alas körötellen - hieno kokemus! Näkymä tieltä mäen päältä alas oli mahtava: puiden latvukset muodostavat lähes tunnelimaisen kujanteen, jonka päässä näkyy hyvin kaukana järvimaisema, ja tästähän syntyi hauska ja epätavanomainen kurkistusikkuna suurmaisemaan.

- Kävimme kohteen Pitolamminmäki (inventointinnumero 66) pihapiirissä. Onko asuinrakennus purettu?
- Pohdimme, että Pölönmäellä olisi ainakin paikallista arvoa.

Kuva 8 Pölönmäen pitkiä maisemia.

Lappetelä

- Ajoimme Iisalmentieltä Lappetelänkyläntietä Punahoviin.
- Kävimme pyörähtämässä lakkautetun Miina Äkkijyrkän koulun (inventointinumero 143) pihassa.
- Lappetelän ympäristössä on kulttuurimaiseman piirteitä.

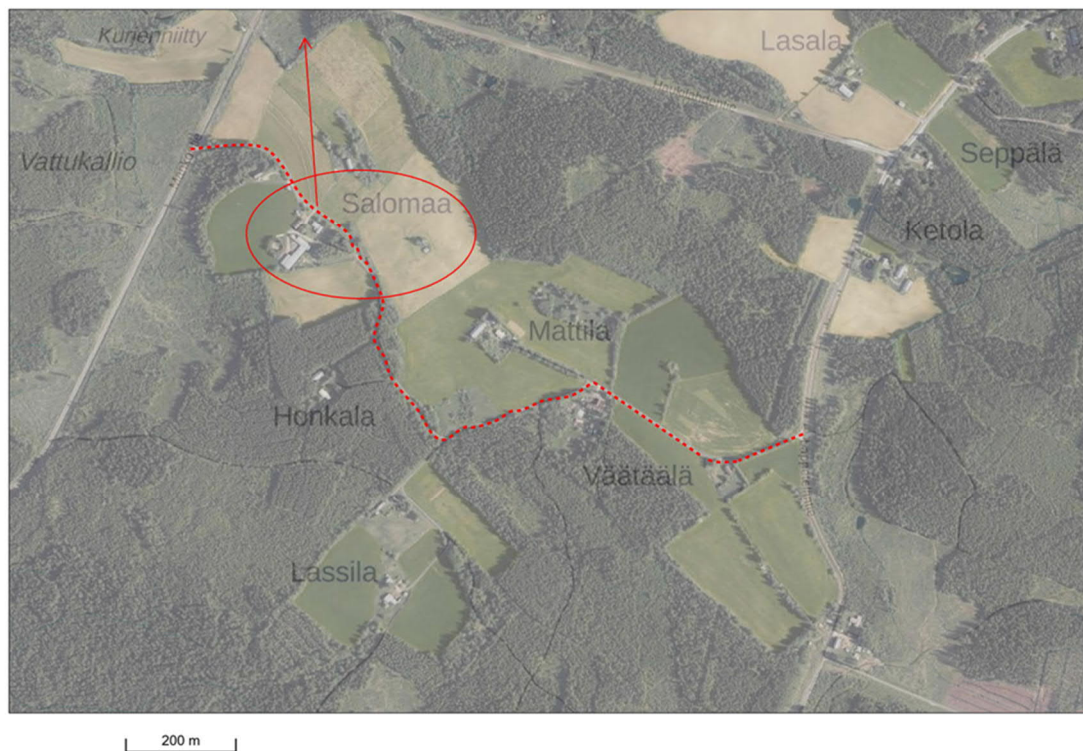
Pörsänmäki

- Salomaan (inventointinumero 80) tilalle saapuessa vastaan tulee pärepintainen aittarakennus ja tuulimylly tien toisella puolen, sitten päärakennus. Salomaan kohdalta avautuu huikea näkymä: tiessä on viehättävä mutka ja näkymä peltojen yli alas Pörsä-järvelle. Näkymä on säväyttävä ja siinä kiteytyy jotain hyvin pohjoissavolaista. Näkymä teki meihin kaikkiin ja etenkin allekirjoittaneeseen lähtemättömän vaikutuksen.
- Perinnebiotooppikartan mukaan Salomaalla on perinnebiotooppi, joka on nimetty Salomaan myllyhaaksi.

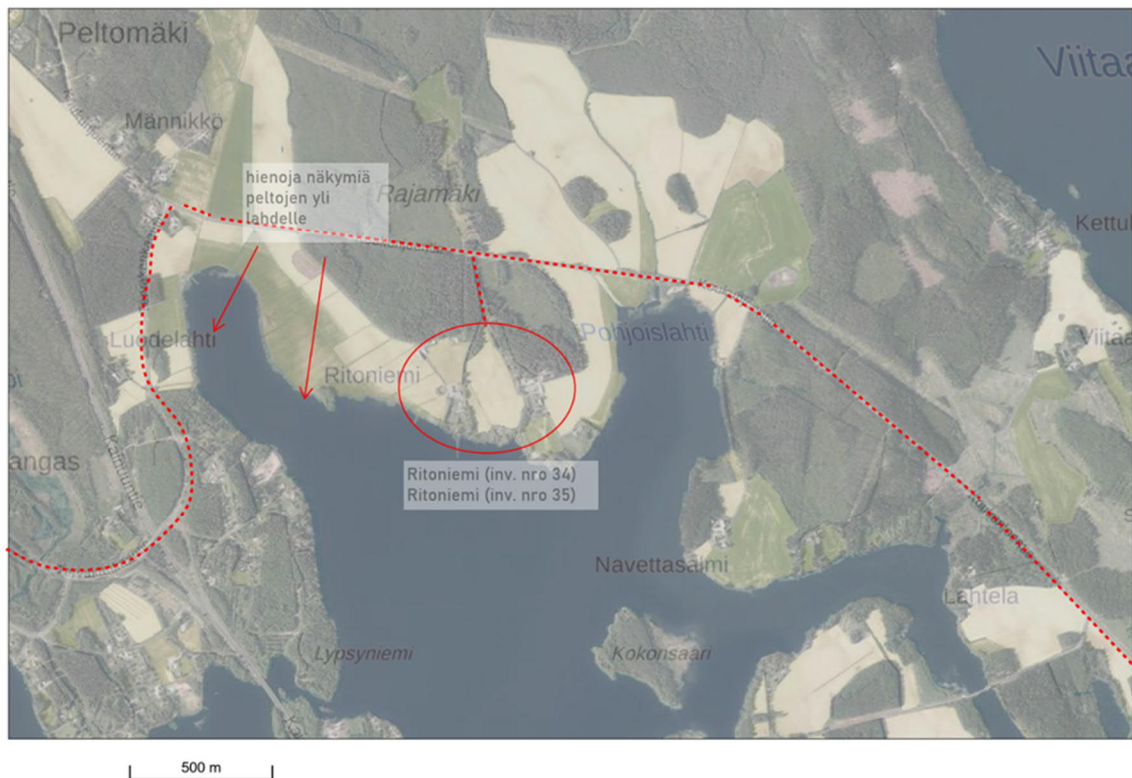
Kuva 9 Salomaan kohdalta vaikuttava maisema Pörsä-järven suuntaan mansikkapellojen yli.

- Salomaantien varsi on vanhaa kylämaisemaa. Koimme Salomaantien kokonaisuudessaan hienoksi tieksi, jossa on vaihtelevia näkymiä ja idyllistä kylätien tunnelmaa.
- Salomaantiellä ainakin paikallista arvoa, jopa enemmän?

Ritoniemi

- Koukunjoentieltä avautuu hienoja pelto- ja järvimaisemia lahdelle.
- Kävimme inventoidulla Ritoniemen pihalla. Omistajan kanssa pihalla käydyn keskustelun mukaan vanha piha on lännenpuoleinen, idän puolella on uusi. Ritoniemestä komeat järvinäkymät.

Jokela

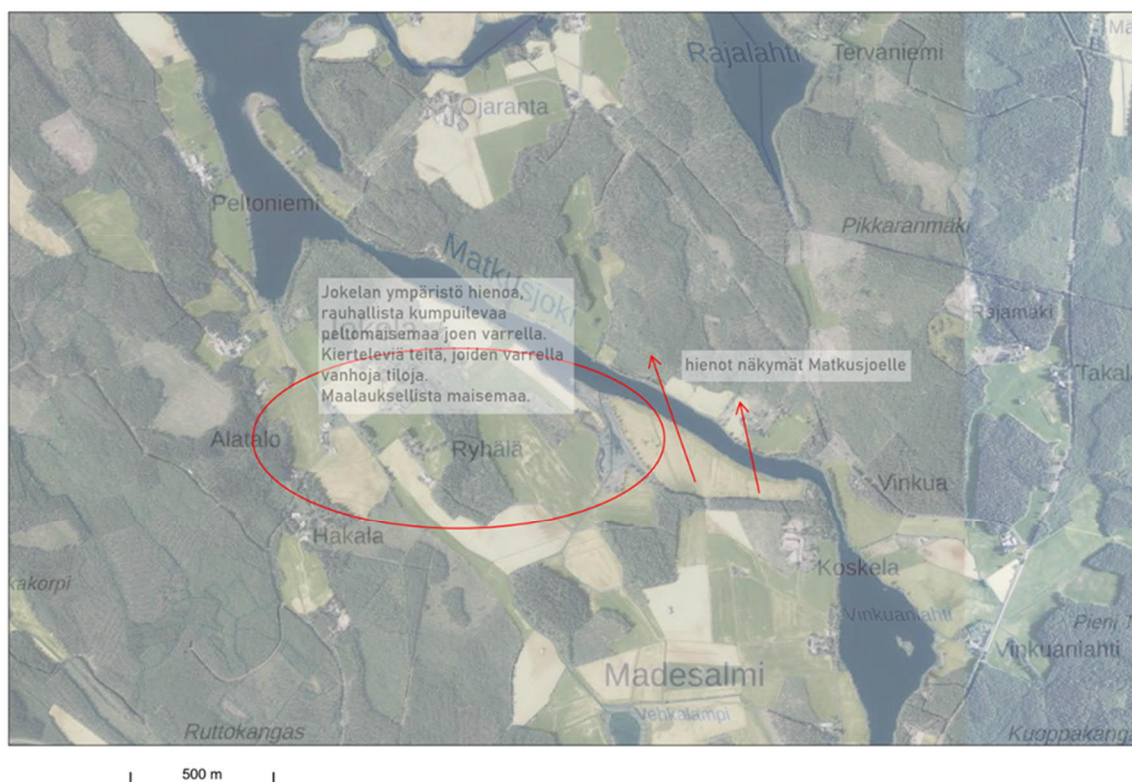
- Ajelimme Matkusjoen eteläpuolen ympäristössä. Alue on hienoa, rauhallista ja kumpuilevaa peltomaisemaa joen varrella. Kiertelevien hiekkateiden varsilla on vanhojen tilojen vanhoja rakennuksia, maalauksellista maisemaa.

Kuva 10 Jokelan ympäristöä.

Kuva 11 Matkusjokea, näkymää pohjoiseen.

28.9.2021

Kauniita risteysiä

- Matkalla Pörsänmäkeä tulee vastaan kaksi kaunista risteystä: Kotikylän- ja Porosuontien risteys laaja peltomaisema sekä Kotikylän- ja Välikyläntien pieni kyläristeys, jossa on vanha kaupparakennus.
- Keskustasta päin Pörsänmäelle ajaessa tulee jossain kohti vastaan myllyn näköinen rakennus, jota olemme useamman kerran ihmetelleet. Mikä kyseessä? Sijainti pitää paikantaa.

Levämäentie

- Välikyläntie vaihtui Levämäentiekseksi. Levämäentien alkupuolella näkyi tielle selvästi Hyrkäs (inventointinumber 71), jonka pihassa käytiin autolla. Kyseessä on hieno, seudulla poikkeuksellinen asuinrakennus, joka inventointikortin mukaan on Iisalmen seudulla rakennustoimintaa harjoittaneen Pekka Hyrkäksen aikanaan itselleen rakentama talo. Pihassa käynnistä jäi vaikutelma, että paikka olisi jonkinlaisessa vapaa-ajan käytössä.
- Matka jatkui Levämäentietä eteenpäin. Käytiin Levämäen (inventointinumber 178) pihassa ja asuinrakennuksen sisällä. Levämäellä oli hyvin hoidettu ja kaunis pihapiiri, kohde oli kokonaisuudessaan erittäin viehättävä paikka. Siltä osin ei vertaudu Salomaahan (inventointinumber 80), että pihalta ei avaudu pitkää komeaa näkymää, mutta vertautuu Salomaahan viehättävyydeltään ja tunnelmaltaan kyllä.

Kuva 12 Levämäen pihasta.

- Levämäen pihasta jatkettiin matkaa Levämäentietä eteenpäin lännen suuntaan, ja pian Korpisjoentien risteyksen jälkeen tuli vastaan aivan tien reunainen riihi. Kallioharjuun (inventointinnumero 72), johon riihi kuului, asuinrakennus ja pihapiiri sijoittuivat toiselle puolen tietä. Palasimme vielä takaisin Korpisharjuntielle, josta lähdimme katsomaan Korpishajua (inventointinnumero 76). Saavuttiin autolla pihaan. Kyseessä on metsän ympäröimällä kummalla sijaitsevalla Korpisharjulla, jossa inventointikortin mukaan on tyypilliset pienehkön tilan rakennukset 1900-luvun alusta. Nimi Korpisharju tuntui kuvaavan hyvin paikkaa.
- Levämäentie on loivasti ja tasaisella rytmillä mutkitteleva kylätie. Sekametsien lisäksi sen varrella vuorottelevat vanhat pihapiirit ja pellot, nekin tasaisella rytmillä. Paikka on ollut ennen eläväisempi kylä. Pohdintaa herätti se, miten Levämäentie vertautuisi Salomaantiehen ja voisiko Levämäentiellä varrella nähty maisema muodostaa kokonaisuuden. Levämäentien on Salomaantiehen verrattuna ”korpisempi” kylätie ja tiivistunnelmainen, ja sen maisemasta voi aistia paikalla olleen aiemmin vilkkaampaa kyläelämää. Levämäentieltä ei avaudu samalla tavalla päräyttävän upeaa pitkää järvinäkymää kuten Salomaantiellä, mutta Levämäentie on silti vähäeleisyydessään viehättävä. Inventoituja kohteita on myös tien varrella useita. Edustaisiko Levämäentie jonkinlaista ”metsäistä yläsavolaista kylätietä”? Olisiko siis Levämäentie kokonaan tai joiltain osin paikallisesti arvokasta maisemaa?

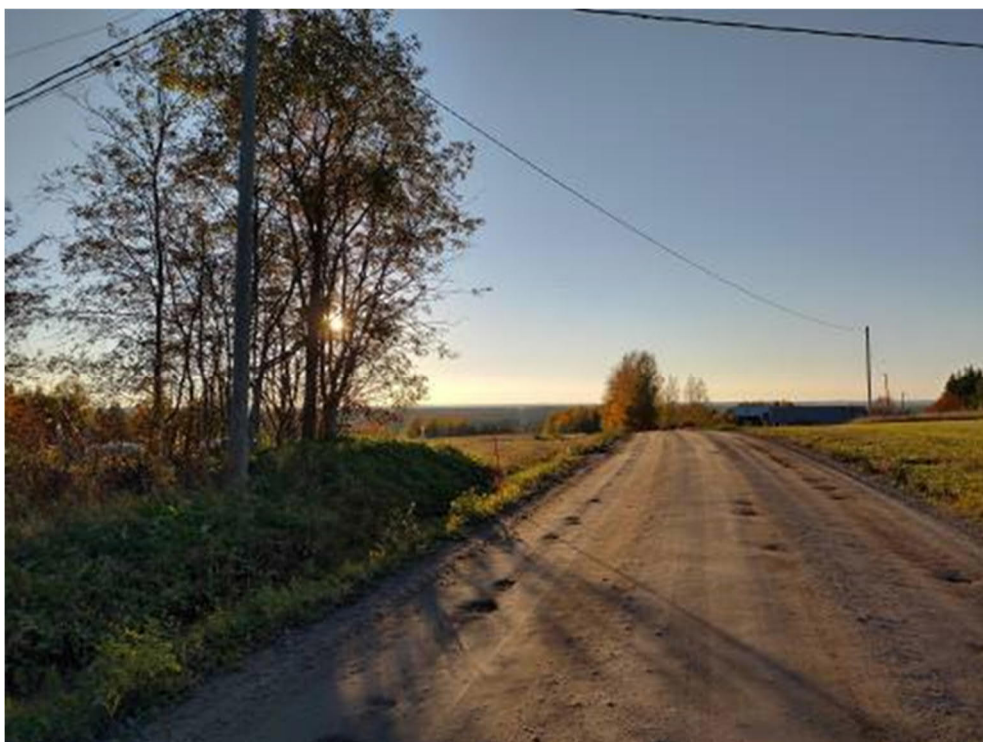
- Levämäentien lähestyessä loppua vastassa oli vielä Mäkelä (inventointinumero 139), eli entinen Korpjoen koulu, jonne emme päässeet ajamaan porttien ollessa kiinni. Koulu sijoittuu pienelle mäkiselle kumpareelle.
- Kävimme Levämäeltä pohjoisen suuntaan ajaessa pyörähtämässä Räihälän (inventointinumero 45) pihassa, tallella oli ja avarat maisemat ympärillä.

Ruotaanmäki

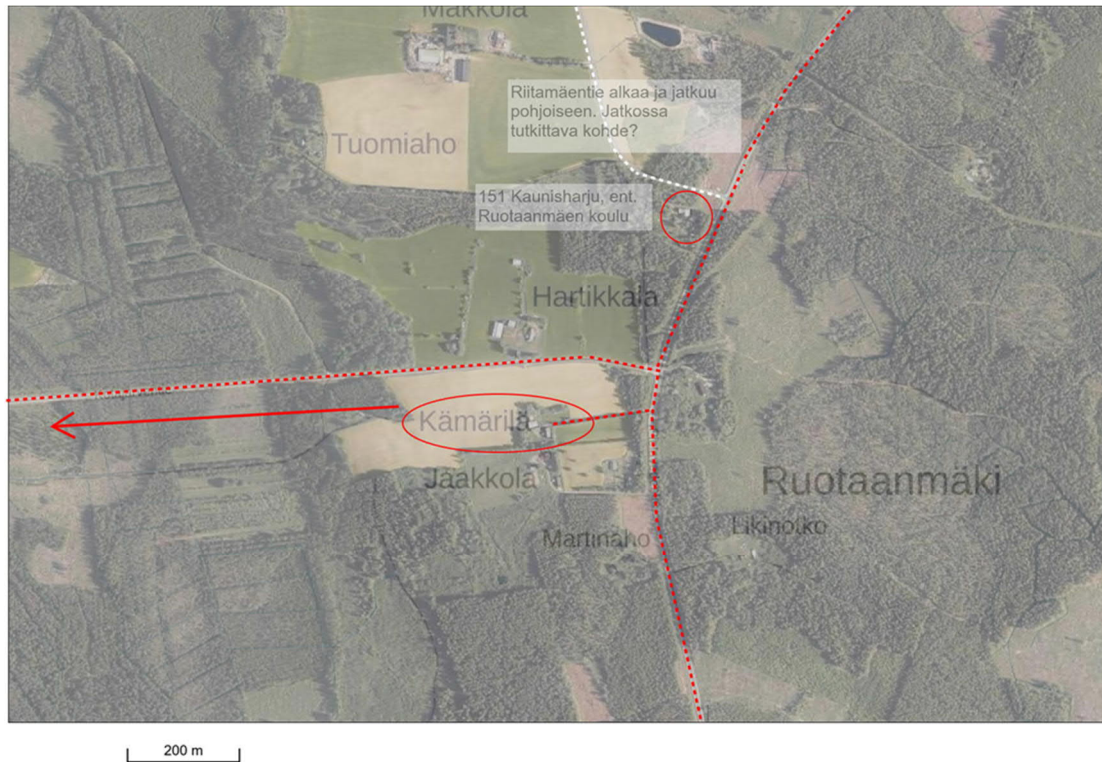
- Kävimme Kämärilän (inventointinumero 95) pihassa. Näkymä pihasta ja eritoten Kotajärven- ja Pielavedentien risteyksestä Kotajärventietä alas pitkälle oli huikea. Maisema on jylhä ja vaikuttava, ja kuulemma tietä käyvät ihmiset auringonlaskulla kuvaamassa.
- Kyseessä ei ole ehkä tyypillisintä savolaista maisemaa, mutta näkymä kertoo siitä, että Iisalmi Ylä-Savossa alkaa lähestymään maisemallisesti Kainuun ja Pohjois-Karjalan suuntia. Pohdimme, olisiko tämä maisema paikallisesti arvokas.
- Kävimme Kaunisharjun eli ent. Ruotaanmäen koulun (inventointinumero 151) pihassa, tallella oli.

Kuva 13 Kämärilän pihan reunalta, avara näkymä länteen.

Kuva 14 Kotajärventien alusta näkymä länteen. Pitkä näkymä, jota ihmiset käyvät kuulemma auringonlaskulla kuvaamassa.

Kuva 15 Pitkä näkymä Kotajärventietä alas. Punainen katkoviiva merkitsee ajamaamme reittiä, valkoinen katkoviiva on jatkotutkimusidea. Punaisella ympyröidyissä paikoissa käytiin.

- Riitamäentiellä ei käyty, mutta se olisi tutkimisen arvoinen seuraavalle reissulle.

Siikalahden länsipuolen ympäristöt

- Siikalahden ympäristössä on paljon inventoituja kohteita (86, 88, 91, 92, 93, 94, 150).
- Ajoimme Haukimäentietä pohjoiseen Vanhalanniemeen, Vanhalan (inventointinumero 93) hienoon pihapiiriin. Vanhalaan johdettava tie, Vanhalanniementie, on hieno itsessään, siltä avautuu hienot näkymät kaikkiin suuntiin, avointa viljely- ja järvimaisemaa.

Kuva 16 Vanhalan pihapiiristä etelään ympäröiviä peltomaisemia.

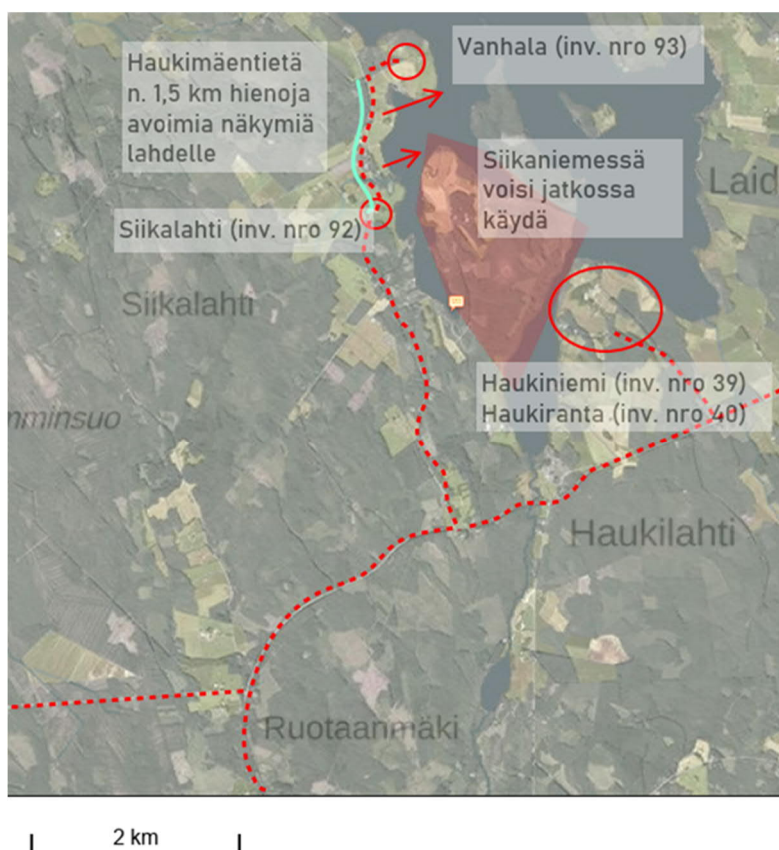

- Ajoimme Kuoluharjun (inventointinnumero 94) ohi, joka sijaitsee aivan tien vieressä. Heti Kuoluharjun jälkeen käännyttiin lahdenpuoleiselle tielle Villa Annalle, eli ent. Ruotaanlahden / Siikalahden koululle (inventointinnumero 150), joka toimii nykyisin asuntona että kokous- ja juhlatiloina.

Kuva 17 Villa Anna eli entinen Ruotaanlahden / Siikalahden koulu. Kuva pihasta. Rakennuksen ja puuston takana kulkee Haukimäentie.

- Siikalahtea (inventointinnumero 92) kohti saapuessa maisema avautuu tien molemmin puolin. Lahdenpuolisessa, avarassa maisemassa nousee vahvana esiin suuri lohkokivinavetta aivan Haukimäentien vieressä. Navetta on seudulle harvinainen.

Kuva 18 Haukimäentie 335. Tien risteyksestä.

Haukiniemi

- Ajoimme Haukiniementietä pohjoiseen. Haukiniemessä (inventointinúmero 39) ja Haukirannassa (inventointinúmero 40) käytiin autolla pihapiirissä. Haukiniemessä oli hieno tuulimylly. Haukiniemi (koko niemi siis) vanhaa asumisen aluetta.

Huotari

- Huotarin suunnalla inventoituja kohteita ovat numerot 16, 22, 24 ja 135.
- Ajoimme Koljon (inventointinúmero 24) pihaan. Koljoon tehtyjen muutoksien myötä tietynlainen autenttinen tunnelma mielestämme on rikkoontunut. Huotarintiellä näimme vartensiemenviljelyä.

Kuva 19 Metelinmäki.

Laidinmäki

- Nähtiin Metelinmäki (inventointinnumero 17) sekä käytiin Hiekkaharjun (inventointinnumero 18) pihassa. Näiden jälkeen jatkettiin matkaa vielä pikaisesti Laidinmäentielle rantaa kohden, juuri ennen pimeän tuloa.
- Laidinmäentielle kääntyessä näkymään kuului peltoja ja taustan mäkestä metsää. Halosenniementietä kohden ajaessa Laidinmäentiellä oli viehättävä kiertelevä ja vaihtelevanäkymäinen osuus, johon kuului metsää ja maastonmuodoiltaan ”veistellyn” näköistä, tieltä katsoen alas viettävää peltoa. Halosenniementien suuntaan ajaessa nähtiin tienmutkassa metsään rajautuva pihapiiri hevosen kera, ja pihan takana taustalla häämötti järvi ja auringonlasku – hieno näkymä syysillassa!
- Käytiin Halosenniementien aivan loppupäässä, jonne johdatti suora ja pitkä tie. Tämä pitkä tie pikkuruiseen niemennokkaan herätti kummastusta, sillä tien varrella ei ollut muita teitä tai selkeää ”selitystä” niin hyvän ja määrätietoisen suoran tien olemassaololle. Niemennokasta löytyi sitten pieni retkimaja ja veneitä, sekä kaunis auringonlaskun järvimaisema, joskin hyvin rehevöityneen näköinen sellainen, Savonselälle.
- Laidinmäen suunnalla on paljon inventoituja kohteita, numerot 17, 18, 30, 42, 44, 141 ja 159.

Kuva 20 Halosenniementien loppusuoran päässä oli niemenokka.

Kuva 21 Halosenniementien päästä näkymää Savonselälle luoteeseen.

Lokakuu

21.10.2021

Pääskymäki

- Pääskymäellä on hienoja maastonmuotoja, drumliineja. Pääskymäkeä ja ympäristöineen oli omaleimaisen näköistä, mieleenjäävää maisemaa.
- Järven reunalle työntyvä Pääskymäki erottuu ja on hieno näkymä sitä kohti ajaessa Kilhovirrantietä. Käväisimme Pääskymäen mäen päällä olevan talon pihassa. Voisiko olla tarve inventoinnille?

Kuva 22 Pääskymäki Kihlovirrantieltä.

- Kirjailija Eino Säisän maisemaa.
- Pohdimme, että olisiko Pääskymäen ympäristö paikallisesti arvokasta maisemaa?

Runni

- Runnin luonnonympäristö on kaunista kumpuineen peltoineen.
- Runnilla on paljon inventoituja kohteita, joita kävimme katsomassa. Kylätie, vanha kylpylärakennus, työväentalo, siltavahdin asunto, työväentalo ja rautatieasema jne. ovat hienot.

- Runnilla on tehty radikaaleja virheitä korjausrakentamisessa, jotka ovat laskeneet alueen kulttuurihistoriallista arvoa. Runnilla on valtavan suuri historiallinen arvo, mutta sen rakennustaiteelliset arvot ovat kärsineet paljon. Pohdimme, onko enää valtakunnallisesti arvokas niiden myötä?

Kuva 23 Runnintupa.

Paaslahti

- Ajoimme Nousialan ja Reittulan ohi.
- Paaslahti on kokonaisuutena hienoa maisemaa.
- Ajoimme rantamäessä kiemurtelevaa ja kumpuja ylös ja alas laskettelevaa Haukimäentietä, jonka varrella on vanhoja tiloja. Rannan vanhat talot ja rantapellot sekä lahti läheisellä, vastapäisellä rannalla muodostavat yhdessä kauniin ja rauhallisen maisemakokonaisuuden. Näkymät molemmin puolin välillä avautuvat ja välillä sulkeutuvat. Haukimäentiellä koivikko ja kuusikko vuorottelevat. Ruosteenrannan risteyksestä Haukimäentietä pohjoiseen Reittulaan asti maisema on erityisen viehättävää ja teki vaikutuksen jopa lokakuun lopun harmaassa loskasäässä.

Kuva 24 Näkymä Paaslahdelle Hanstin risteystä.

Larinniemi ja Lari

- Haukimäentietä etelään jatkaessa tulee risteys, josta käännytään Ruosteenrannantielle. Suuntasimme kohti Larinniemeä, joka on ollut luutnantin puustellin paikka, 1750-luvun pitäjänkartassa nro 6. Tätä ennen päädyimme pihaan, joka selvisi Lariksi. Lari on 1750-luvun pitäjänkartassa nro 7. Kyseessä on upea paikka, joka pitäisi inventoida. Perinnebiotooppikartan mukaan Larissa olisi perinnebiotooppi, Larin rantalaidun nimeltään.

Kuva 25 Larin pihapiiri rannan puolelta.

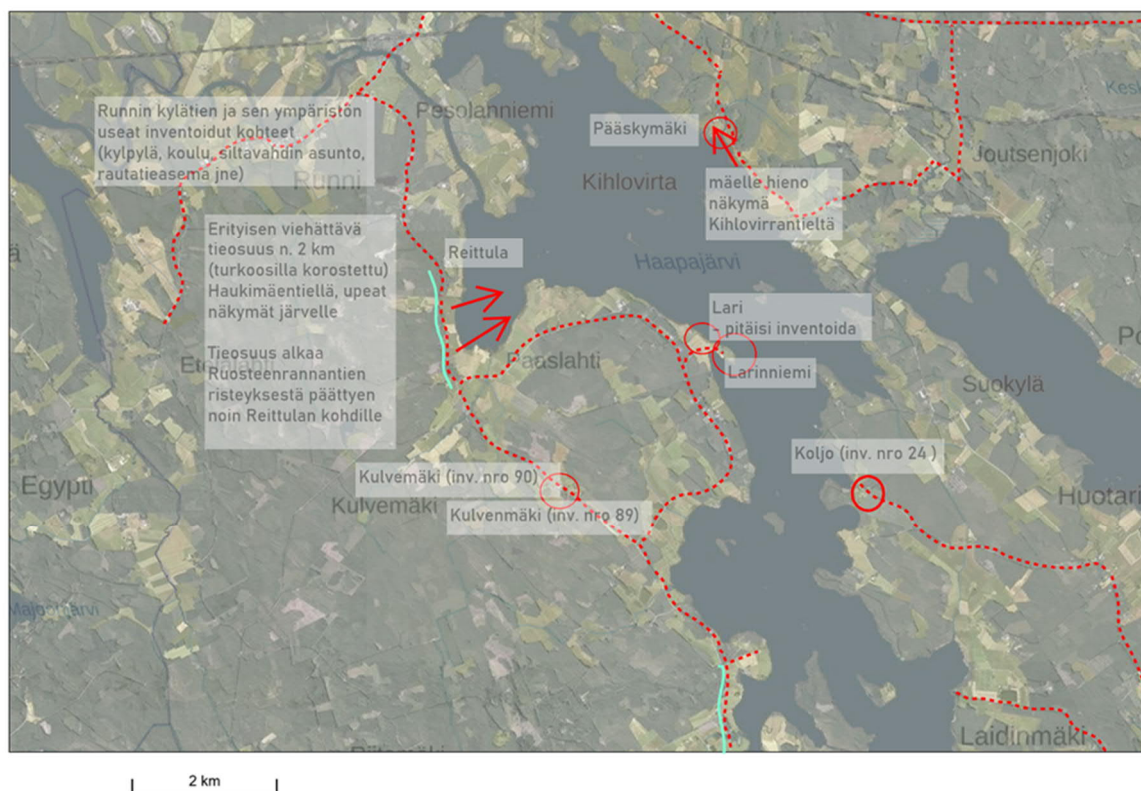

Kuva 26 Lari pihasta vedelle.

Kuva 27 "Lari", jonka pihassa kävimme, sijoittuu kohtaan, joka on tässä 1750-luvun pitäjänkartalla No 7.

- Seuraavaksi pääsimme itse Larinniemeen eli vanhaan luutnantin puustellin paikkaan. Niemenkärki on maisemana ja rakentamisaikanaan poikkeuksellisen hienoisalmissa. Maisemassa on kulttuurihistoriallista arvoa, elementtejä ja tunnelmaa, mutta rakennukset eivät enää edusta näitä.

Yhteenveto

Nähdystä paikoista keskeisimpinä nousi seuraavat

Uusia, tärkeiltä vaikuttavia alueita, jotka vaikuttavat maisemina arvokkailta

- Pölönmäki (olisiko osa iisalmelaista "maisemamäkien verkostoa", Pölönmäki, Ruotaanmäki, Pörsänmäki...?)
- Hernejärven rannan seudut ja Hernesaari (perinnebiotooppeja ympäristössä Lystilän pihaniitty, Lauttalahden rantaniitty, niitä ei nyt tarkasteltu)
- Matkusjoen eteläinen alue, Jokela yms.
- Siikalahti (voisi jatkossa vielä tutkia siihen liittyen Siikaniemen)
- Paaslahti (Larin inventointi)

Tieosuuksia, joilla on useita inventoituja kohteita ja hienoja näkymiä ja voisivat mahdollisesti muodostaa kokonaisuuden

- Salomaantie
- Levämäentie

Jatkotutkittavaa

- Tervakangasta ei ole inventoitu. Tervakankaalla on omakotitaloja ja kesämökkejä, teollisuusväen aluetta.
- Nerohvirran pohjoinen niemi ja rannat
- Huotarilla ja Laidinmäellä, joilla on paljon inventoituja kohteita, voisi käydä uudestaan (valoisalla!)

Idealistaa seuraaville kierroksille kohteiksi

- K-asemalta löytyi Perinnebiotooppikartta, jonka mukaan Siikalahden ja Haukiniemen alueella olisi useita perinnebiotooppeja: Haukirannan hevoslaitumet, Savonselkä, Rutaanlahti, Ruosteen ranta, Jokelan kaskilaidun. Nämä ja

perinnebiotoopit ylipäättään on hyvä huomioida jatkossa.

- Riitamäentie
- Iimäki
- Sopenkylä
- Sokerimäki (perinnebiotooppikartan mukaan siinä olisi myös perinnebiotooppi Sokerimäen laitumet)
- Koillis-lisalmen järvien ympäristöt (Viitaa, Sourunsaari, Vääränjärvi yms.) sekä Ryhälänmäki
- Kumpunen-järven rannat (perinnebiotooppi Kumpusen lammaslaitumet)
- Luoteisen Koukunjoen rannat
- Kurenpolven ympäristöt, Roninlahti
- Myllynkylä, Myllymäki
- Pörsänmäelle ajaessa myllyn näköinen rakennus, jota olemme useamman kerran ihmetelleet. Mikä kyseessä? Pitää selvittää.

